Brev till Em. Wilhelm & Angelica B

från Ernst Bergman

odat. 1896 - 1904

gjorde han mig — ett bevis på den tyska gedigna artigheten — en hel dags (under nog) sällskap på min väg mot söder. Vi bestego tills. Kölnerdomens tornspira (500 trappsteg), gingo genom de härliga trifsorerna i kyrkans inre o åhörde en pågående kat. messa, reste sedan med tåget till Bonn o och bestego (medelst Kletterbahn) Drachenfels glanspunkten bland Rhens borgklippor. Midt emot Honnef, där den svenska flaggan svajade öfverallt från hustaken, skildes våra vägar.

I Worms, där jag tillbragte en natt på färden till Luzern, fick jag ett skönt minne till genom att ha fått se det ~~sköna~~ gripande Luther-denkmal.

Hvad i Luzern sig tilldragit känner Far genom Mors beskrifning. Jag kan blott för min del tillägga, att det öfvergick allt hvad jag hittills sett eller kunnat drömma om i fråga om naturskönhet. F.ö. bodde vi som prinsar och ledo ej brist på något.

Nu äro mina behagliga ferier slut och arbetet börjas på nytt. Hoppas snart få skrifva något från Tübingens och Erlangens teol. värld. I morgon afton tänker

jag begifva mig till Erlangen. Några teol. antikvariats-kataloger sänder jag till Far härifrån Tübingen enligt önskan. Det egendomliga Tübinger-stift.

Tübingen d. 15/5.

Kära Far!

Såsom Far ser, befinner jag mig f.n. i Tübingen, dit jag från Stuttgart, samtidigt med Mors afresa därifrån, i går afton begaf mig. Jag kan alltså bringa Far en hälsning från Becks stad, liksom väl bilden här ofvan hos Far själf skall väcka något personligt minne från vistelsen här. Nu bjuder ej den teologiska världen i denna universitetsstad något af särskildt värde i mitt tycke, dock ville jag ej försumma att åtm. se staden o höra en och annan föreläsning, då nu min väg gick så nära här förbi. Härom något längre fram; nu måste jag först gå litet tillbaka i tiden, då ju det sista med-

Nu måste allt dumt och enfaldigt prat i St-m kraftigt afvisas! F.ö. för vi väl alla lefva von Gottes Gnade u. d. gutem Gewissen. Hjertl. hälsningar från Ernst.

delandet daterar sig från mina sista dagar i
Heidelberg och sedan dess våra vägar gått
vida omkring, utan att jag låtit höra af mig. —
Sedan jag alltså tagit afsked hos mina Hei-
delberger-bekanta och af dessa fått rekom-
mendationer till en hel del professorer vid
olika universitet: af gymnasiirektorn Uh-
lig likaså till hans kollegor i skilda städer
/detta endast i form af: "grüssen Sie von
Anir in Erlangen, in Halle etc. den u. den
— begaf j. mig åstad på min Rhenfart.
Mitt mål var staden Crefeld, ett par tim. väg
bortom Köln, där jag skulle få gästa hos min be-
kante, Cand. chem. Heinr. Buff. För att ej göra
färden enformig, fördelade jag den på järnvägs-
och ångbåtsfarten, i det j. med tåget morg. d.
2 Maj begaf mig till Rüdesheim, där egnade
ett par tim. åt beseende af det utomordentligt
storartade "Nationaldenkmal" /En 10 metr. hög
kvinnogestalt, Germania, med kejsarkronan i
sin hand, blickande från bergets höjd ut öfver
Rhens härliga, vinklädda stränder, som härifrån
af ögat kunna följas milslångt bort, ändamot

flodens krökning vid Mainz — en välfunnen
plats för en stor nations "Denkmal" —
"Zur Erinnerung an der einmüthigung und
siegreichen Erhebung des deutschen Volkes und
der Wiederaufrichtung des deutschen Reiches
1870–71." Under står: Lieb' Vaterland,
magst ruhig sein, fest steht und treu
die Wacht, die Wacht am Rhein. / —
och sedan besteg en elegant Rheindampfer,
som förde mig på 7-8 t. till Köln. Vid Rüdes-
heim träder floden in bland klipporna, där de
underbara borgarne trona högt uppe på spet-
sarna som otillgängliga örn-nästen. Vinet
hade ännu ej drifvit fram sina blad eller
blommor, hvadan bergväggarne tedde sig skä-
ligen nakna och gråruskiga: det hela dock
af storartad omvexling med ständiga öfver-
raskningar. — Hos Buff tillbragte jag ett par
mycket angenäma dagar: fadren egare af en
betydande färgfabrik, där min vän med tysk
grundlighet lät mig få en inblick i de minsta
detaljer. Vi gjorde en gemensam utflykt till
Düsseldorf, där tafvelsamlingarne besågs. Därpå

där det 100 tal teol. stud. underhålles fritt under studiåren på statens bekostnad; har jag nu på ömse sidor om vattnet — i en der Mendelssohnmeeting satt jag på den stilla

kyrkogården vid Beckers graf, från hvilken den innerligaste stämman stämmer; — Mor är väl lyckligt hemma, då detta bref framkommer. Glad få höra något från Eder.

med en man af utomordentlig beskaffenhet.

Efter middagen promenerade vi ut till en by ½ m. ung. från Calw, där en bibelförklaring hölls i ett hem för fys-psykiskt sjuka: en äkta würtembergisk konventikel, såsom man kan tänka sig dem häbre i dessa aflägsna skogsdalar sedan reformationens tider, med anmodan från den ledande sida till olika personer att högt bedja. Äfven Cl. gjorde det.

Efter hemkomsten till staden skulle Cl. ytterligare deltaga i en bibelkränzchen, men jag, som af det mycket jag under dagen hört, kände mig ganz erschöpft, föredrog att gå till sängs. Jag har af erfarenhet fått lära mig, att intet är vunnet med att andligt öfverlasta mig. – Så skildes vi åt, och togo sedan i dag på morg. slutligt afsked vid stationen: En mycket värdefull bekantskap har jag hädmed fått. – Och nu är j. nu åter på min plats i Heidelberg, glad och förnöjd med

hörte ich im Innern, und ich war froh, dass ich gehorchte. Man hat nicht gern den Geist des Gebets ungestört, wenn man so abends vom Theater zurückkommt. (Värt är att märka, att han själf i sin ungdom varit teaterrecensent och själf uppträdt i skådespel – und ich konnte meine Sachen gut declamiren – sade han med ett godt löje)

— Om Lemme sade han: ich fand ihn etwas selbstbewusst, wir begegneten uns einander bei einer Konferenz und bei der Presentation sagte L: ich bin Professor der Theologie(!!) (Han träffade L. svaga sida).

Om Vilmar: er hatte noch einen ~~recht~~ rechte christianisierten Ader, er kam wie die meisten hier von den klassischen Studien her und hegte eine masslose Bewunderung für Goethe, war übrigens sehr schroff und herrisch (Cl. med sin stora ödmjukhet har rätt att fälla sina omdömen, låt vara de blifva klandrande stundom).

min första utflykt på tysk mark. – Vid återkomsten möttes jag af Alma kära bref – mycken tack – ä af 1/11. 29 d. fick d. 12 d./ låt mig nogsamt få alla

Han förde mig vid ett tillfälle till det ställe, där han förr bodde och där han genom eldsvåda förlorade så godt som alla sina böcker och ur smutsen på gatan fick leta fram manuscriptet till bibelkonkordansen — ett (blef endast i sådant skick räddadt) helt års arbete — Ja Gott wollte meine Bücher nehmen ich musste es geschehen lassen. — Es ist eine Gefahr mit dem schriftstellerischem Leben, dass man darüber sich gemächlich es einrichtet, vergisst dass man auf andere wirken muss, und selbst werden dass, von wass man da schreibt. — Ich hatte vor längst drei Wunschen, nach der Schweitz, nach Schottland u. nach Schweden zu reisen. Nach Schottland u. Schweden bin ich nicht gekommen und ohne einen bestimmten Auftrag Gottes kann ich die Reise nicht wagen. —

Der Apostel Johannes war zu erstem der Boanerges, der Kraftapostel, Paulus war der universelle Geist, bei ihm u. bei Joh. ist schon die Theosophie enthalten. Böhme war ein intuitiver, profetischer Geist, der zum Schreiben gezwungen wurde. Baader eine blitzartiger Genie, der noch nicht zur wahrem Wiedergeburt durchdrungen war. Heiratete zum zweiten Mal im hohem Alter ein Dienstmädchen und meinte sich erst dann die wahre Sophia gefunden zu haben. — Es ist so mit den verschiedenen Völkern eingerichtet, dass sie sich nicht über einander überheben sollen, jedes hat seine Gaben, aber mit dem Christhum, mit dem Geistesausgiessung am Pfingstage ist der erste Schritt genommen zur Aufhebung der babylon. Sprachentrennung, Christus war kein nationaler Jude, über das nationale muss das christl. brüderliche stehen. — —

Hvad som sagts endast Bruchstücken, dessutom mycket illa återgifna. Man kände emellertid, att man hade att göra

veckoupplag. nr./ Mycket klokt att Mor uppskjuter afresan till det blir mer vårlikt, och krafterna stärkts. Nu hjärtligt farväl, Elof hälsas. Ernst

Heidelberg. 30/4 96.

Kära Far!

Det är nu rätt länge sedan Far hört något direkt från mig. Jag har förlitat mig på Mors flitiga penna. Nu, sedan i går morg. äro "Meine Damen" emellertid "fort". Själf är jag ock ifärd med att bryta upp. I morgon är det min sista dag i H., och dessa rader bli väl de sista från staden vid Neckar. Lördag f.m. torde jag föras fram öfver Rhens böljor mot Köln.

stort tillmötesgående. Han hälsar mig om morgnarne med sitt välvilliga: "nun, was wollen Sie heute hören"? Och vanligtvis har jag ock helst följt med honom själf.

Af prof. Lemme, som jag i dag besökt till afsked, har jag fått noggrann redogörelse för fakulteternas sammansättning vid de univ. jag tänkt besöka. Till mångfaldiga Hrr Prof. har jag ock fått personliga helsningar att framföra, hvilket ju mycket kommer att underlätta resan. Han har rådt till att göra de längsta uppehållen i Erlangen, Halle och Greifswald, dessutom helt flyktigt besöka Tübingen (dit jag alltså nu först kommer), Leipzig o Berlin. Så gör jag väl ock. Nu närmast vidtar dock ett par veckors ferier för mig, min Rhenfärd till Köln o därefter följande utflykter

med Mor o G. i Schweitz. Adressen blir kanske tillsv. Luzern. Från Claussen har jag erhållit ett innehållsrikt, utförligt bref,

för ett brefkort samt för vänliga helsningar till mig f. ö. – Fars Ernst.

Först då min hjärtligen tack för den faderligt kärleksfulla lyckönskningen till min framgång i Göteborg. Därmed blef ju oss - och mig isynnerhet - verkligen en högst välkommen uppfriskelse gifven efter vinterns betungande händelser. Mor har gladt sig däråt kanske ännu mer än jag. Måtte jag och någorlunda kunna sköta den vigtiga posten och blifva gossarne till nytta!

Som Far redan vet, har jag den senaste tiden hufvudsakligen sysselsatt mig med att åhöra undervisningen å härv. gymnasium. Dessemellan visserligen allt fort drifvit mina dogmatiska studier hemma. Latin + grekiska drifves till en hos oss oerdd höjd. Man extemporerar t.o.m. sådana kinkiga saker som Sofokles tragedier på skolrummet. Latin läses från 1sta kl. med stort antal tim. i veckan. Gymnasisterna föreföllo betydligt mera försigkomna i allmän mogenhet än våra. Kanske beror detta i sin mån därpå att de ätm. känna sig hemma i några stycken, närm. i ena klassiska språk. Kristendomsundervisningen står något tillbaka; ingen skolandakt förekommer här, familjebibel begagnas vid undervisningen, läroböcker och lärare framgångna ur liberala kretsar. Stor konfessionell splittning herskar ju och: religionsstrimmen delar klassen i (evang.) protestanter, katoliker, gammalkatoliker och judar, hvilka alla få sin särskilda undervisning.

Af rektor Uhlig har jag rönt

med hälsning till Far: "grüssen Sie herzlich Ihren lieben Vater, Wenn Sie nach Hause schreiben und lassen wieder von sich hören, wenn Ihnen beliebt." – Af kreditivet har jag mellertid hittils lyftat 600 mk. – Broder Olof hälsas hjärtl. med tack

Jag protesterade, men förgäfves. Sie
sind mein Gast! Och därvid förblef det.
'Akta dig för kalla sängkläder' hade Far
skrifvit. Ja väl, när j. kom vid 10 tiden
på kvällen, var rummet vid precis sam-
ma temperatur som luften ute. Och fråga
är väl, om det ens någonsin under vin-
terns lopp varit där eldadt. (Tyskar-
ne förmå ligga i fullkomligt oeldade
rum midt i vintern, utan att taga nå-
gon skada, stoppa på sin höjd ett par
varma vattenkrus in bland madrasserna —
vi skulle gifvetvis vakna upp grund-
förkylda under såd. förhållanden) Jag
begärde omedelbart Heizung! Vid 1/2 12
tiden kröp jag, försigtigtvis iförd min
Ulster, under täcke, måste dock upp
och pelsa på mig ytterligare och vågade
först mot morgonsidan öfverlemna mig
åt en välbehöflig sömn. Vägstycket

Heidelberg. 16.3.96.

Kära Far!

Nyss återkommen från min ut-
flykt till Calw, sänder jag härmed
några rader med de friska minnena
från sammanträffandet med Claassen.
Min färd var gynnad af skönt vår-
väder från början till slut, dagarne med
ljufligt solsken, klart stjärnljus kvällar-
ne. Vid 2-tiden i förgår begaf jag mig i-
väg, vandrade sedan i Carlsruhe från 3-6 e.m.,
en stad utan all poesi, "schrecklich lang-
weilig" sade en tysk, och fördes sedan af
tåget in bland höjderna i Schwarzwald.
Det var lördagskväll och skaror af arbets-
folk, karlar och kvinnor, bestormade tåget

vid de stora fabriksorterna för att öfver söndagen resa hem till de sina i byarne. Hvarenda plats var upptagen, många fingo stå i vagnarne. Utarbetade, slitna sorgsna anleten – andra trotsiga och vakna – säkert till 90% socialister, alla dock med den allra bästa ordning, ingen enda berusad. Man fick en inblick i talförhållandena mellan rika och fattiga, då man vid stationerna såg denna myllrande ström af blusmän, smeder och fabriksflickor och så satt där kanske som 1 mot 100 och representerade "the upper ten tausand". Hvem skall en gång hålla dessa massor i styr, när stormen släpper lös ibland dem? Nu är det lugnt, men det lär jäsa förfärligt där under ytan, där det 5 ståndet håller på att förbereda den stora omhvälfningen. När en gång den inre motståndskraften mot lifvets tryck hos dessa

stackars trälar tar slut – då går förvisso, som det på tyska heter: alles caput! – De sista timmarne af färden såg jag endast den mörka skogen utanför vaggonfönstren o de klara stjärnorna och hade ej en aning om, hvilken underskönt dal som passerades – det blef förbehållet för återfärden. Vid 9 tiden voro vi framme. Den första mansmänska, som j. mötte, sedan j. stigit af tåget var C., som kände igen mig på den beskrifning jag gifvit honom af min habitus. Han förde mig först hem till sig, där han själf på enkelt studentmanér tillagade thé på ett spritkök, tog fram sitt schwarzund weissbrod och sin korf och serverade mig en aftonvard, som smakade mig efter den långa färden förträffligt. Han förde mig sedan till ett värdshus, där han "nödwändigt mich <u>kostenlos</u> unterbringen wollte".

Här några Brückstücken af samtalen, eller rättare af hans Ansprachen: Hier in Deutschland liebt man sehr sich an das Wort zu halten: "Alles ist euer", ~~m~~ aber vergisst darüber, dass es zuerst gelten muss: "Sie sind Christi." Man will die Welt geniessen, aber man sollte doch bedenken, ob man zu einem Löwe oder einer Schlange im Käfig eingehen gern wollte und zu ihm sagen: liebe Schlange, du hörst doch auch zu d. Welt, lasset uns Freunde sein! etc. Giftige und gesunde Gewächse sprossen um einander aus d. Erde empor, der Geist muss im jedem Falle einem sagen: das kannst du mitmachen, dass nicht, es ist im Neuen Bunde nicht gesetzlich zu nehmen. —
Ich gieng einmal in Hamburg am Theater vorbei, es wurde gegeben ein Stück von Schakespeare, die Leuten strömten gerade herein, ich dachte auch, das kanst du ja besehen — doch nach Hause, nach Hause schnell.

lyckades. Han ej känt ringaste men. Följ. natt var allt i tid uppvaknadt.

Red. första kvällen hade Cl. med tysk noggrannhet fördelat Söndagens alla timmar. Man hade blott att sätta fälttågsplanen i gång: en Moltkenatur! ½ 10. ~~tiden~~ befunno vi oss i kyrkan, en Würtembergsk gudstjänst, den första i höst. Fullständig frånvaro af all slags altartjänst, saknade vår fullare, rikare ordning, (hvilken dock återigen är för långt utdragen i mitt tycke). Cl. var af motsatt mening: dessa formler o sånger afständigt lika art invagga menigheten i slö likgiltighet och komma dem att tro sig vara kristna, därför att de nu söndagl. sjunga med i kyrkan. Han önskar mera en predikan ss på missionsfältet, man muss sie nicht als bekehrte Christen anreden, es muss Salz darin stecken.

Vid 1-tiden åto vi tills. vår enkla söndags-
middag, som han själf på sin lilla sprit-
lampa anrättade – så gör han för i
regel året rundt – och hvilken endast
däri skilde sig från aftonvarden j. be-
skrifvit, att chokolad trädt i stället för
thé, och att j. fick ett ägg, hvarjämte han
tog fram och bjöd på sin lilla raritet, sylt
på bröd. Det hela gaf en verkligt sönan-
de bild: ett litet rum med de enklaste
trämöbler, ingen soffa eller hvilstol, ej
ens ett skrifbord, (vid en pulpet måste
han stående ha nedskrifvit sina många
och djupsinniga arbeten), en miniatyr-
orgel den enda lyxartikeln, kors i
många olika gestalter på väggarne,
gåfvor af vänner, en bukett med snö-
dropp på bordet, skänk för dagen af en
kvinna tillhör. die Heilsarmée, och så
se honom själf gå och passa upp på mig,
i sina slitna enkla kläder, då och
då försvinnande i ett annat rum, hans
sängkammare, hvars dörr han alltid
och hastigt efter sig tillstöt, med sitt
stilla, hjärtliga väsen en bild af en
from eremit midt i nutiden.
Men en underbar själsrikedom! Hvilket
ämne, som än kom på tal, träffande be-
sked gaf han alltid, stundom kunde j.
visserligen ej fullt följa med, men det
såg man, att hon verkligen, ss Lemme sade,
"ausserordentlich tiefsinnig war und aus
einer grossen, geschlossenen Anschauung
heraus sprechen konnte". Med halfslutna
ögon talade han liksom för sig själf i en
stilla mjuk ton nästan obegränsadt im-
merfort, tills jag afbröt genom något in-
kast. Han har en underbar fantasi. Går
hastigt öfver från ett ämne till ett annat.
Är mycket intressant och instruktiv.

ifrån aftonen förut medförande både Mor och Elof
med Blidö som bestämmelseort. Jag blir derför
ensam här till Söndagen. Luften här är ren och
stärkande; vi bebo en anspråkslös, men rätt treflig
stuga, ett stycke väg från stranden, dock ej med utsigt
åt sjön och ha ett vänligt värdfolk, som går till-
handa med allt vi behöfva, städning och uppassning.
Af bekanta har j. ännu ej mött många; fru Hülphers
och Asstrups har j. sett. Då j. ej råkat de andra
har j. intet vidare att omtala än att Elof lyckligen
fört båten hit, der den ligger förtöjd vid hamnen.

Huru har nu Fars resa gestaltat sig sedan sista
underrättelse fr. Bollnäs d. 8e. Mycken glädje och
uppfriskelse efter vinterns långa mödor är min
önskan! Bref mottas gerna och med tacksamhet.

Fars tillgifne Ernst

Afsändt Lördag 14. morgon.

Öregrund.

Fredagen d. 13

Käre Far!

Kanske mitt brefkort till Östersund
har kommit i Fars händer; i annat fall
får jag här tala om att min tentamen i
Måndags gick lyckligt så att årets Upsala-
arbete fått ett godt slut. — Det såg mörkt ut
då jag besökte M. i söndags e.m. efter hem-
komsten från Näs. Han var uttröttad af sitt
myckna arbete, hade visst alldeles glömt af
att han lofvat mig förhör och tycktes mycket
obenägen för saken, men omsider fick jag
då komma som rätt var. Som tentator är han
sjelfva älskvärdheten och gjorde sig all möda
att framställa sina hufvudfrågor i det ljus,
hvari de te sig för honom. Om till gagn för
mig, vill jag lemna osagdt; han är klar och

skarpsinnig i allt, hvad han säger, men kanske
väl mycket teoretiker. Öfver professorns tankar,
som då föreföllo mig mycket tilltalande, uttala-
de Bror Erik dagen därpå sin förkastelsedom
så, att den som hyser dessa gör bäst i att aldrig
blifva prest; han kan i alla händelser ej om-
vända någon enda. Det var skarpa ord jag
här fick höra, och då jag ej heller kunde
genast tillegna mig hans teosofiska uppfatt-
ning, blef följden åter ett famlande och sö-
kande efter hållpunkter, som ju ej kan aflöpa
utan sitt lidande. Jag har, de gånger jag
nu på det senare besökt Bror Erik, skiljts från
honom med verkligt missmod; det är som
skulle allt man hittils tänkt vara bortblåst,
utan att man kan förmå sig att sätta det andra
i stället — men dock drages jag oemotståndligt
till honom, ty jag märker att han eger en upp-
fattning af det allra vigtigaste, som förmått ge
honom själf den orubbligaste frid och känner

dock dunkelt anar mig att hvad han tänker
är, som han säger, "fullblodigt". — Hur
svårt är det ej, att komma fram till det
sanna. Jag minnes dock ett ord af Far i
ett bref till mig, som ej sällan kommit för
mig: håll dig kvar vid det du en gång
erfarit af de andliga tingen; detta vill jag
söka göra och bida större ljus, efter hvad
det kan vara mig nyttigt och gifvas från
ofvan.

Hos Bror Erik kom j. blott att stanna 1 dag
till onsdag; thorsdag lemnade j. Upsala med
ångbåt till Stockholm, emedan denna väg blef
lättare att taga sig fram och natten till fredag
steg j. iland här i Öregrund, efter att under
vägen på afstånd sett en kotterbåt styra
färd söderut, hvilken j. tyckte mig känna
igen som Alfreds. Att så var förhållandet
fick j. veta hos af vårt värdfolk på morgo-
nen, då de talade om att den afseglat här.

Örebro, Lördags afton. 4/6 1904

Kära Mamma!

Såsom jag hoppas, befinner sig nu M. på vårt efterlängtade Stenkulla, ser framför sig Saltsjöns våg och hör fåglarnes spel. Skönt om man vore där! Dock än några dar får jag bida.

I går slutade vi detta mitt 8:de läsår i skolans tjänst, mitt 5:te här. Vi åto en middag lärarne gemensamt på Adolfsberg bland doftande hägg & så skildes vi ånyo åt för denna gång.

Den skilsmässan, s. tyngst djupt på våra sinnen, var den från den ädla & fromma frk D. Nu hvilar hon, 32 år gammal, på sitt sista läger, och i morgon skall hon bäddas

nu på Almby kyrkogård kl. 7 på kvällen.
M. ser här de vackra verserna af Erik Bergkvist. Själf har j. dragit mitt strå till stacken genom att anordna om en insamling till den aflidnas minne och till den fattiga mannens hjälp. 800 Kr. har j. i afton lemnat honom i handom, af hvilka jag gifvit 100. Lyckosamt, eller hur?

Bengel säger: hur skönt måste det ej vara i den andra verlden, då än här, är där en from själ uppstigen o anländer!

Måtte vår själ då den rättfärdiges död och vårt slut blifva såsom hennes.

Först om torsdag är Fröd. afresa planerad. Så resa ock barnen. Om jag innan den derpå följ. tisdagen den 14 kan göra Mamma en påhälsning, så skall jag förvisso det göra. Men säkert är det nog ej. I vidrigt fall skulle vi ej råkas förr än efter den 20:de.

Skulle M. kunna få ett hörn af verandan skyddad för blåst, så vore det nog bra — kanske träffa någon uppgörelse om billiga skjutsar och skrifva om ett o annat, s. vi behöfva taga med — så kommer allt detta väl till pass.

Men först o sist, njut än en gång vår nu Gufhjelm i sällskap med de goda böckerna, till dess vi komma.

Jag skrifver om detta till Carl Carlsson i hopp, att det skall hitta vägen fram.

Glad skall jag bli få några ord från Stenkulla.

Recht lebewohl!

Mammas gosse.